

Wallposts er den digitale tids pendant til toiletgraffitien, men på internettet udvides det potentielle publikum til hele verden. Da børn ikke skelner cyberspace fra den fysiske verden, kan de ikke flygte fra de ydmygende beskeder og skammen ved at blive mobbet mangedobles.

* "Du er en fed ko, jeg fortryder du er min ven".

At få sådan en melding klasket i hovedet kan være slemt nok i sig selv. Men er beskeden skrevet på en offentlig wall på Facebook eller Arto, bliver ydmygelsen samtidig udstillet til et uendeligt stort publikum. Det kan mangedoble de følelser, der er forbundet med mobning, fortæller mobbeforsker Jette Kofoed fra DPU,

Hun er en del af mobbe-forskningsprojektet eXbus ved DPU, Aarhus Universitet, hvor hun undersøger mobning set i forhold til online-generationen. Hun har observeret og interviewet børn og unge på fire skoler om deres erfaringer med mobning og deres brug af mobiltelefoner og chatrooms. Hun har også lavet feltarbejde på internetportalen Arto, som er et chatroom i lighed med Facebook og MySpace, men det bliver især brugt af børn og unge mellem 12 og 18 år.

Noget af det, der er særligt ved chatroom mobning, er, at mobbe-handlingen potentielt spredes til et uendeligt publikum, fortæller Jette Kofoed.

"I chatroomet bliver andres negative opfattelser af én udstillet til et både kendt og ukendt publikum, og til et

uafgrænset antal vidner. Du kan ikke vide, hvem og hvor mange der logger sig ind og læser beskrivelsen af dig som fed, grim eller forkert."

"Jeg har hørt børn fortælle, at voksne bagatelliserer de mange potentielle blikke. Ifølge børnene siger de voksne: 'Det er lige meget, for du kender dem jo ikke'. Men ifølge børnene er det netop usikkerheden ved, hvem der bevidner udstillingen, som er vanskelig. Det kan opleves som at få buksevand for øjnene af hele verden. Uden i øvrigt at vide hvem der er i verden."

Samtidig ser det ud til, at fordelingen af positioner forskyder sig. "Der er naturligvis sager, hvor børn er blevet mobbet over en årrække, men der er også sager, der bliver genkendt som mobning, hvor hende, der den ene dag sender nedladende beskeder, ugen efter føler sig utryk og usikker på, hvad de andre synes om hende, eller er hende, der modtager de voldsomme beskeder på Arto. Pointen er, at mønsteret ikke er hverken entydigt eller stabilt. Fordelingen af positioner er meget mere rodet og kompliceret, end mobbelitteraturen hidtil har givet anledning til at mene," siger Jette Kofoed. ▶

Dagens nedtur

Shaheen Shariff er professor på McGill University i Canada. Hun er ekspert i digital mobning og forfatter til bogen 'Cyberbullying', som er det engelske udtryk for digital mobning. Hun pointerer, at mobning i cyberspace har en særlig karakter, fordi den er så svær at slippe af med:

"Tekstbeskeder eller billeder, der er blevet manipulerede, er ekstremt svære at få fjernet, når de først ligger på nettet. Det betyder, at børn kan føle, at de ubehagelige beskeder ligger og venter på, at du logger på nettet. De fleste unge bruger nettet hver eneste dag, så den utryghed, det medfører, spiller en stor rolle," siger Shaheen Shariff.

Digital mobning kan antage mange former. Den kan være voldsom og grov, som når der sendes dødstrusler per sms eller oprettes hjemmesider med det formål at hænge en person ud. Men mobningen kan også forekomme almindelig og dagligdags og alligevel fylde meget i unges hverdag.

På Arto er der en applikation, der hedder 'humør', hvor man blandt andet kan beskrive dagens optur og dagens nedtur. Her opdateres jævnligt, og man læser hinandens opdateringer og beskrivelser. Eksempelvis står der på en side: "Dagens nedtur: Dig! Lad vær med at spille smart når du ikke har noget at have det i? Fucking SO!"

"Disse opdateringer fylder i en hverdag hos de unge, og der er mange følelser knyttet til evalueringerne af hinanden," fortæller Jette Kofoed.

Hun fortæller også, at de børn, hun har interviewet, beretter om, hvordan det er nemmere at skrive ting på chatten, som man har svært ved at sige ansigt-til-ansigt, og på Arto kan man se, at de følelser, der gives udtryk for, er ekstreme i begge retninger:

"Hadeerklæringerne er ondskabsfulde og voldsomme, men kærlighedserklæringerne er tilsvarende overstrømmende. For eksempel er ytringer som: "Elsker dig mega meget miin skat -. dont leave me..- without you there is no me" typiske.

Så det lader til, at erklæringerne – både kærlighedserklæringerne og de ondskabsfulde – spænder bredere."

Samtidig har mobberne lettere ved at gemme sig bag anonymiteten på nettet. De unge bruger sjældent deres egne navne, men brugernavne som for eksempel Terror-mus, Futtie, flabetBarbie og BlondineLonnies. Ofte sletter de unge deres profil og opretter en ny i et andet navn. Det er også muligt at skrive helt anonymt til hinanden.

Uvished i cyberspace

I digital mobning spiller uvisheden og anonymiteten en rolle. For eksempel nævnes sjældent navne på Arto. Et eksempel fundet på Arto: "Okay, fuckhoveder... Jeg har to ting at sige til jer; Klap i & bland jer forhelvede udenom. Og DIG, din so!?! Næste gang jeg hører en masse pis der kommer ud af kæften på dig, om mig eller mit forhold. Så forbered dig, på at få smadret fjæset! Jeg ryger med GLÆDE ud af skolen, bar for at smække dig en!?!?"

"Beskrivelserne på Arto har næsten karakter af at være

krypterede, og det kan være vanskeligt at afgøre, hvem det er, der bliver talt om. Når jeg kalder det kryptering, er det for at pege på, hvordan sproget og koderne kræver lokalt kendskab, og at identificeringen af, hvem der tales om, er mulig for nogle og ikke for andre," siger Jette Kofoed.

De unge kan derfor have en diffus fornemmelse af at blive hængt ud af nogen, som de ikke kan adressere direkte, fordi de ikke er omtalt ved navn.

En anden usikkerhed handler om det, Jette Kofoed kalder 'usamtidighed i følelsesintensiteten':

"Jeg kan sidde og være enormt vred på dig og svine dig til på min profil. Men imens jeg skriver det, sidder du og spiser aftensmad og ved ikke, at jeg er vred. Så læser du det, inden du går i seng, og dit hjerte banker, og du kan slet ikke sove. Og så mødes vi næste dag, og jeg ved ikke, om du har læst det, og vi ved ikke, hvem der ellers har læst det, og slet ikke hvad de synes om det. Om jeg har ret, eller om jeg er for meget. Der skydes en usamtidighed og en uafgørlighed ind i relationerne, som ser ud til at forskyde positionerne yderligere," siger Jette Kofoed.

Mange kræfter

En typisk og meget brugt definition på mobning er: "En person bliver mobbet, når han eller hun gentagne gange og over en vis tid bliver udsat for negative handlinger fra én eller flere andre personer."

Både Shaheen Shariff og Jette Kofoed mener, at en sådan definition giver et for snævert indtryk af, hvad mobning er.

"Den traditionelle forståelse af mobning fokuserer for kraftigt på børns opførsel i stedet for på konteksten. Den kategoriserer børnene som 'mobber' og 'mobbeoffer' og overser, at de også er aktører i en bestemt kontekst, og at deres opførsel er resultatet af en række af faktorer," siger Shaheen Shariff.

Også Jette Kofoed finder en sådan definition for stiv, snæver og firkantet:

"eXbus' bidrag er at tænke mobning som mange kræfter, der arbejder. Altså, at det måske ikke er et spørgsmål om særligt 'onde' personlighedstræk hos en mobber, eller et mobbeoffer som én, der er særlig sårbar eller har haft en svær barndom, men et spørgsmål om, hvordan mange kræfter arbejder sammen.

I stedet for at fokusere på enkeltindivider kan det være, det handler om kulturen i klassen, eller om hvilken tolerancetærskel der er blevet opbygget i klassen. Når det gælder digital mobning, ser vi på: Hvad betyder det, at man har en mobiltelefon ved hånden? At du har adgang til nettet og chatrum, Arto og Facebook? Og vi ser også på, hvordan ikke-menneskelige aktører kan spille sammen med subjekter og blive taget op af dem. Funktioner på internettet kan sammen med andre kræfter være med til at producere mobning. Men jeg har ikke nogen opfattelse af, at nettet burde lukkes og mobiltelefoner smides ud. Teknologierne kan lige så vel bruges forstærkende i en positiv kultur."

Cyberspace er virkelighed

Jette Kofoed understreger, at der er forskel på, hvordan børn/unge og voksne opfatter de digitale medier. Hvor voksne ser ud til at opfatte de digitale medier som en verden, der kan isoleres fra 'virkeligheden', så går grænserne nogle andre steder for børn og unge.

"I forbindelse med undersøgelserne har jeg bedt elever fra 6. og 7. klasse om at beskrive deres forhold til mobiltelefoner og chatrum. Både i disse beskrivelser og i deres daglige praksis skelner de ikke mellem cyberspace og det, som mange voksne, der omgiver dem, ville kalde den virkelige verden. Mobiltelefonen er snarere en kropsliggjort del af dem selv, og samtidig kan telefonen lånes af andre. Vi trænger til noget begrebsarbejde for at blive klogere på, hvordan vi bedst kan beskrive dels forholdet mellem børn og teknologi, on-line og off line liv, og dels hvordan det blander sig i sager, der forstås som mobning."

Shaheen Shariff forklarer, at voksne ser cyberspace som noget, der kan blive kontrolleret på samme måde som den fysiske verden. For eksempel forventer de, at man kan opstille firewalls omkring de dele af nettet, som de ikke vil have, at børnene ser, og at man kan regulere og straffe sig ud af de problemer, der er ved digital mobning. De fleste børn og unge har aldrig oplevet en verden uden de digitale medier; de har en anden forståelse af internettets flydende karakter og behersker nettets muligheder med en anden selvfølgelighed end voksne, der kan opleve nettet som antiautoritært og ude af kontrol.

Mere medfølelse

Vil man som forælder eller lærer være proaktiv i forhold til mobning, nytter det derfor ikke med mere kontrol og straf, siger Shaheen Shariff. I stedet må man engagere og uddanne de unge til selv at udvikle en 'code of conduct' på nettet. Sådanne uskrevne regler for, hvordan man udtrykker og opfører sig on-line, skal også lære eleverne at tage ansvar for deres handlinger:

"Fordi nettet muliggør en anden distance og anonymitet end mobning ansigt til ansigt, føler de unge ikke altid samme en medfølelse med den, de mobber. Det handler derfor også om at lære eleverne en forståelse for de følger, mobningen har for andre. Man bør også få bibliotekarer, informations-systemekspertter og unge mennesker til at lære eleverne at bruge de mange positive ressourcer på nettet."

Endelig bør man også advare eleverne om, at de faktisk kan dømmes under kriminal-, seksual- og injurielovgivningen. Ofte er de ikke klar over de retlige konsekvenser, den digitale mobning kan have, mener Shaheen Shariff.

”Jeg har ikke nogen opfattelse af, at nettet burde lukkes og mobiltelefoner smides ud. Teknologierne kan lige så vel tages op og bruges forstærkende i en positiv kultur.

DIGITAL MOBNING I TAL

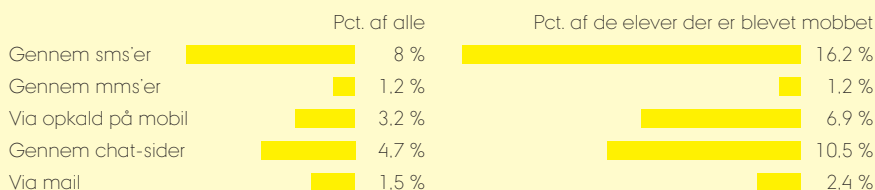
Σ En ny undersøgelse fra Medierådet viser, at 8 ud af 10 børn i alderen 14-16 år dagligt bruger internettet. 86 procent har en profil på nettet.

Σ Der er omkring 900.000 profiler på Arto, og alle andre kan også gå ind og se profilerne.

Σ Børnerådets mobberapport fra 2008 anslår, at 4,7 procent af alle børn i 6. klasse er blevet mobbet via chatsider. Blandt de børn, der siger, at de er blevet mobbet, er tallet 10,5 procent.

Σ Mobning via sms'er og chat-sider foregår oftere blandt piger end drenge: 12 procent af alle pigerne har oplevet mobning via sms, mens det gælder for 4 procent af drengene, og på chat-sider er det 7 procent af pigerne, der har oplevet mobning, mens andelen af drenge er 3 procent.

PÅ HVILKEN MÅDE ER DU BLEVET MOBBET?

Kilde: Børnerådet: <http://www.boerneraadet.dk/temaer/mobning/mobberapporter>

JETTE KOFOED

Ph.d., lektor ved Institut for Læring, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet. Hun har i flere år arbejdet med inklusions- og eksklusionsprocesser og tilblivelsesprocesser blandt børn i uddannelseskontekster. Forsker aktuelt i digital mobning blandt børn i skolen og præsenterer de første analyser fra projektet på konferencer i dette forår.

www.dpu.dk/om/jeko

SHAHEEN SHARIFF

Associate Professor på uddannelsesfakultetet ved McGill University, Montreal, Quebec. Hun er uddannet jurist og forsker blandt andet i, hvordan man karakteriserer digital mobning og udvikler guidelines til skoler. Hun har blandt andet skrevet bogen 'Cyberbullying. Issues and Solutions for the School' (2008).